

Angst voor de glijdende schaal euthanasie ongegrond

14 oktober 2015

De angst voor de glijdende schaal voor euthanasie bij psychiatrie en dementie blijkt ongegrond. Dat toont het jaarverslag van de Regionale Toetsingscommissie (RTE) volgens de NVVE aan. Directeur Robert Schurink: “Het verslag van 2014 toont geen toename van het aantal meldingen van euthanasie ten opzichte van het vorige jaar waarbij de grondslag van het lijden gevormd wordt door een psychiatrische aandoening of dementie. Het jaarverslag laat zien dat artsen euthanasieverzoeken bij lichamelijk lijden steeds vaker honoreren en met grote professionaliteit verrichten. Medici blijken echter nog terughoudend om euthanasie bij dementie en psychiatrische aandoeningen toe te passen.”

Het aantal meldingen van euthanasie is met een totaal van 5306 in 2014 met 10% toegenomen ten opzichte van 2013; dit zijn 477 meldingen meer. Er waren 41 meldingen van euthanasie bij patiënten met een psychiatrische aandoening en 81 meldingen van patiënten met dementie. In vergelijking met 2013 is dat een daling van respectievelijk 1 en 16 meldingen. Verreweg de grootste stijging zit in de toepassing van euthanasie bij kankerpatiënten. Het aantal meldingen als gevolg van kanker is met 300 gestegen ten opzichte van 2013. Een forse stijging, maar in lijn met de verwachting dat het aantal kankerpatiënten tot 2020 nog flink zal stijgen. De Stichting Levensindekliniek (SLK), die in 2012 door de NVVE is opgericht, richt zich vooral op de complexe verzoeken. De Levensindekliniek kreeg vorig jaar 1035 hulpvragen en honoreerde vorig jaar 232 verzoeken, 99 meer dan het jaar daarvoor.

Complexe verzoeken: psychiatrie en dementie

De cijfers van de RTE tonen een stijging van het aantal euthanasiemeldingen in het algemeen, maar een daling bij de zogenaamde complexe verzoeken als psychiatrie en dementie. De NVVE is alert op deze ontwikkeling. De waarden in onze samenleving ten aanzien van het sterven zijn flink aan het veranderen. De ouderen en zieken van nu berusten minder in het lot dan de vooroorlogse generatie. “Zelfbeschikking prevaleert nu boven lotsbeschikking, en daarbij hoort ook de eigen regie willen nemen over het levenseinde; bewust en waardig willen sterven”, aldus Schurink. In dat licht is de NVVE met name ongerust over de ingezette daling van het aantal meldingen in de psychiatrie en

dementie, een opvallend gegeven dat onze aandacht vraagt. De NVVE roept dan ook de KNMG en LHV op om samen de bereidheid van artsen om euthanasie uit te voeren bij deze complexe verzoeken te monitoren en hen te begeleiden waar nodig. In 14 van de 81 gevallen van dementie was een arts verbonden aan de Stichting Levensindekliniek betrokken. Gezien de complexiteit van dit verzoek, is het een positieve ontwikkeling dat er buiten de SLK toch in 67 gevallen artsen bereid waren euthanasie bij dementie te verlenen. De komende jaren zal het aantal mensen met dementie toenemen van 250.000 nu tot 500.000 in 2040, het aantal verzoeken om euthanasie zal daarom naar verwachting alleen maar groeien.

Schriftelijke wilsverklaring

De RTE schrijft dat in de dementie-gevallen het vrijwel steeds ging om patiënten die zich in de beginfase van het proces van dementie bevonden, dat wil zeggen de fase waarin ze nog wilsbekwaam waren. De NVVE vindt het belangrijk dat ook de waarde van de schriftelijke wilsverklaring gerespecteerd wordt. Deze wilsverklaring vervangt het mondelinge euthanasieverzoek op het moment dat de patiënt niet meer wilsbekwaam is. Dat betekent dat ook mensen in een later stadium van dementie, van wilsonbekwaamheid, in aanmerking zouden moeten komen voor euthanasie. Nu worden patiënten met dementie feitelijk gedwongen eerder uit het leven te stappen dan nodig. De NVVE vindt dat de besluitvorming rond complexe verzoeken als euthanasie bij dementie helderheid behoeft. De ambtelijke werkgroep van het ministerie van VWS die bezig is met het opstellen van een handreiking schriftelijke wilsverklaring voor patiënten en artsen moet hier duidelijkheid aan geven. “Het wordt hoog tijd dat het ministerie naar buiten treedt met deze handreiking voor de wilsverklaring. Er is duidelijk behoefte aan helderheid omtrent de betekenis van de schriftelijke wilsverklaring bij complexe euthanasieverzoeken, zowel bij arts als patiënt.”, aldus Robert Schurink

Voltooid leven

Voor de toekomst dringt de NVVE er op aan dat het jaarverslag ook het aantal gevallen van voltooid leven specificieert. De NVVE wil dat ook de mensen die lijden aan het existentiële gevoel dat het leven klaar is, in beeld komen. Directeur Schurink: “De RTE’s voorzien al in de specificatie opeenstapeling van ouderdomsklachten, maar om een goed inzicht te krijgen in het lijden aan het voltooide leven, zou ook dit lijden als categorie opgenomen moeten worden in het jaarverslag van de RTE.”

Nader onderzoek

De NVVE is voorstander van nader onderzoek naar de keuzes rond het levenseinde. Zij financiert een bijzondere leerstoel Kwaliteit van de laatste levensfase en van sterven aan de Universiteit van Amsterdam. “Het is belangrijk om de komende periode onderzoek

te doen naar de manier waarop beslissingen rond het levenseinde totstandkomen en in hoeverre de verschillende wettelijke regimes tussen normaal medisch handelen en bijzonder medisch handelen de keuze van de arts voor palliatieve zorg of euthanasie beïnvloeden”, stelt Robert Schurink. “Is het nog nodig om het strafrecht te handhaven voor artsen die euthanasie toepassen als blijkt dat dit al jaren op een professionele manier wordt uitgevoerd? Je kunt je afvragen of het niet beter is het hele palet aan keuzes rond het levenseinde tot het normale medisch handelen te laten behoren.”